

GENERALDIREKTØREN

Maria Rørbye Rønn

DR Byen

Emil Holms Kanal 20

DK-0999 København C

T +45 3520 3040

www.dr.dk

8. februar 2019

Kære ,

Du har den 29. januar 2019 klaget over et program på DR2 med titlen "Danmarks lækreste spasser." Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og lavet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn
Generaldirektør

Kopi: Journalen

Konst. etikchef Anja Lundberg Andersen

Underdirektør Frank Serup Laybourn

Redaktør Peter Gren Larsen

Direktør Henriette Marienlund

Resumé

En kvinde, der selv er spastiker (det som Spastikerforeningen også kalder cerebral parese eller cb), klagede over programmet "Danmarks lækreste spasser." Hun fandt både programmets indhold og navnlig brugen af ordet "spasser" skadeligt og stigmatiserende for mennesker med et handicap, navnlig spastikere. Klager ønskede programmet sat på pause, ind til der blev lavet et andet og mere nuanceret program.

Klager får ikke medhold. Programmets formål er overordnet at oplyse om en minoritets vanskeligheder med at blive ligestillet, også når det drejer sig om skønhed. Programmet skildrer dermed en minoritetsgruppes tanker, følelser og individualitet på en måde, der er positiv over for gruppen og medfører øget viden. Seriens hovedperson, Mulle Skouboe, bruger ordet "spasser" om sig selv, og det spiller en væsentlig rolle for seriens indhold og tid.

Klager får ikke medhold.

Gennemgang af sagen

Den 29. januar 2019 skriver [herafter Klager] til lytternes og seernes redaktør (Herefter LSR). Henvendelsen drejer sig om første program på DR2 med titlen "Danmarks lækreste spasser."

Til lytternes og seernes redaktør

Jeg skriver til dig da jeg i aftes så programmet "Danmarks lækreste spasser" og blev så vred og ked af den måde I er med til at stigmatisere os som handicappede. Lad mig uddybe:

Programmets vision er at rokke ved skønhedsidealet. Et skønhedsideal som denne Mulle tydeligvis ligger under for med hendes kunstige byster, lange negle og make-up forbrug. Det er prisværdigt at man ønsker at vise at man også er skøn selvom man har et handicap, men ved at lave en skønhedskonkurrence kun for handicappede, har man allerede defineret at handicappedes skønhed ikke kan måles eller konkurrer med ikke handicappedes skønhed. Havde man i stedet lavet et program hvor alle (handicappede og ikke-handicappede) kunne deltage kunne man vise at skønhed er så mange ting at det i virkeligheden er svært at konkurrer om. Skønhed vil jo altid være subjektiv

Jeg kan læse på de sociale medier at programmets titel er hæftigt debateret. Jeg ved at mange handicappede bruger ordet spasser om sig selv, men vi er mange der har kæmpet i år for at gøre os fri for denne betegnelse. Hvad folk kalder sig selv skal jeg ikke gøre mig til dommer over men jeg kan frygte at alle os der har kæmpet for at vise vi dur til noget, har taget en uddannelse og kæmpet for at blive ligestillet på arbejdsmarkedet nu igen skal risikere at folk råber spasser af os på gaden fordi det tænker det er ok og sjovt, fordi I har legatimeret det. Det er ikke fair.

Vil man bekæmpe fordomme og synet på handicappede, tror jeg det er en dårlig ide at lave et program der i den grad deler os op i dem og os. Ved at kalde smukke unge, ikke handicappede, for dukker og ikke anderkende deres skønhed er vi (handicappede) ikke bedre end dem der ikke kan se vores skønhed. Jeg tror at den bedste måde at komme fordomme til livs er ved at gøre ting sammen. Ikke at dele verden op i handicappede og ikke handicappede men at lave ting sammen hvor alles ressourcer kommer i spil og alle har brug for alle.

På denne baggrund henstiller jeg jer til at sætte programmet på pause, indtil I har lavet et program der ikke skader så mange mennesker i deres hverdag og som viser et mere nyanceret billede af gruppen af handicappede og deres værdier. Håber meget I vil se på sagen da det virkelig har konsekvenser for min hverdag.

Svar fra DR

Den 30. januar 2019 besvarer programmets redaktør Peter Gren Larsen henvendelsen. Han skriver til Klager:

"Når vi møder minoriteter som f.eks. mennesker med handicap i TV programmer sker det ikke sjældent i problematiserende eller dokumentariske programmer. Vi har valgt en anden tilgang; Vi lader Mulle skabe et show, hun har drømt om og i processen med dette kommer vi meget længere ind end blot den ydre skønhed. Ja, Mulle fyrer den af med mascara og nye bryster som så mange andre mennesker gør, men vi skal naturligvis ind bag dette og opdage mennesket bag ved. Hvis du hænger på så vil du se at serien grundlæggende handler om at blive set for noget andet end det ydre. At vi alle skal smide vores berøringsangst i mødet med et menneske, der ikke ser ud som gennemsnittet. For selv om mange uden handicap nok siger, de ingen problemer har med at møde et menneske med handicap, så er der desuagtet for mange en angst for at gøre eller sige noget forkert. En større eller mindre, måske endda ikke erkendt angst, som betyder, vi ikke møder et menneske med handicap samme måde som vi møder andre mennesker – og har tendens til at trække os langt hurtigere. Det skal vi kunne snakke om – og handle på – og det er en del af seriens mål.

Titlen "Danmarks lækreste spasser" er ganske rigtig debatteret. Titlen er Muller egne ord og egen drøm, og det er det, programmerne handler om. Undervejs bliver titlen udfordret, det belyses og nuanceres, hvordan ordet opfattes og om det støjer mere end det gavner. En af de pointer som Mulle fortæller i en historie fra sine børns skolegård er jo at ordet ikke forsvinder selvom vi forbyder det. Mulle vil tage ejerskab af ordet, sådan som hun også har lært sine børn det, hvorfor de ikke længere kan drilles eller udfordres med ordet "spasser" i relation til deres mor - og her i ligger både en pointe, men selvfølgelig også en provokation. Provokationen kan forhåbentlig bruges til at komme til at debattere noget vigtigt omkring hvordan vi møder hinanden og om vi bruger ord til at krænke at eller komme nærmere på hinanden alt efter hvem der bruger dem. I dag er der mange som undgår kontakt med folk der er anderledes end sig selv, simpelthen fordi de ikke ved hvad de må sige og er bange for at krænke dem. Sommetider er det som er anvist som korrekt både vanskeligt at huske og lyder ind imellem også helt forkert når man siger det. Er det sådan at angsten for at krænke kan stå i vejen for at komme i dialog? Er det sådan at elefanten i glashuset sommetider skal

vises, men gerne helst på en kærlig måde? Jeg har ikke – og kan ikke have de rette svar – og jeg tror heller ikke de findes som en manual. Men jeg håber at vores serie her, i kraft sin kontroversielle form og titel, når længere ud og gør op med flere af de fordomme omkring handicappede du selv nævner. Konkret får vi i seriens forløb præsenteret mere end 10 vidunderlige og forskellige mennesker, der giver os et indblik i hvordan det er at leve som menneske med et handicap, og håbet og ønsket er at vi sætter skub i dialogen og ender med at komme tættere på hinanden, fremfor længere fra hinanden.

Kh. Peter"

Klager anker sagen

Klager er ikke tilfreds med svaret. Derfor vender hun samme dag tilbage til LSR med et ønske om at anke sagen til fornyet gennemgang.

Klager skriver i sin indstilling:

"Jeg kan forstå at han ønsker at skabe debat og gøre folk knap så berøringsangste og nervøse for at kontakte handicappede. Han forholder sig dog ikke til at vi er mange der bliver skadet af dette program, derfor ønsker jeg du behandler sagen igen. Jeg er uddannet lærer og når jeg er ude ved mine elever, skal jeg vel ikke finde mig i at blive kaldt spasser fordi de har set det i TV. Jeg skal vel heller ikke finde mig i at der er nogen der råber spasser efter mig når jeg er nede og handle. Personlig er jeg ligeglad med hvad folk kalder sig, jeg vil bare gerne kaldes Og jeg tror at man kan overvinde den berøringsangst ved at gøre folk til individer i stedet for at bruge tålelige ord hvis konsekvens Peter ikke kan se. Vi er mange der har kæmpet for at blive taget seriøst, taget en uddannelse og kæmpet som ligeværdige på arbejdsmarkedet, det bliver ødelagt nu.

Han siger det er Mulles ide og drøm. Men mon han også ville lave et program der hedder "Danmarks sorteste neger" hvis der var en der ønskede det? Næppe, der er bare ting man helst ikke vil kaldes og som i den grad kan ødelægge ens hverdag

Jeg synes man skulle tænke på alle os der bliver negativt påvirket af programmet frem for den berøringsangst jeg sjældent oplever. Fordi jeg på en fredelig måde gør det ufarligt at snakke med mig.

Hvis I ikke vil standse programmerne håber jeg jeg kan få lov at repræsentere den anden side evt i TV-avisen eller Aftenshowet."

Indstilling

Klagers ærinde er primært kritik af titlen på programmet. Klager er selv spastiker og redegør i sine mails for, at hun i mange år har kæmpet for at frigøre sig fra betegnelsen "spasser." Den finder hun nedværdigende. Alene titlen på programmet er med til at skade hende, redegør hun for. Klager anfører, at hun ikke mener, at DR's redaktør Peter Gren Larsen forholder sig til argumentet om, at programmet skader handicappede.

Selve programmets opdeling af handicappede og ikke-handicappede er forføjlet, mener Klager. Det styrker fordomme i stedet for det modsatte.

DR's etiske retningslinjer om minoriteter

DR's etiske retningslinjer rummer et kapitel om behandling af minoriteter, herunder mennesker med et handicap. Jeg vil gennemgå retningslinjerne i det følgende, og derfor er kapitlets tekst optrykt i fuld længde her:

DR ønsker i sine produktioner at modvirke fornedrende eller fordomsfuld omtale af personers:

- *køn*
- *alder*
- *race*
- *ethnicitet*
- *nationalitet*
- *tro*
- *seksuel orientering*
- *ægteskabelig status*
- *fysiske handicap*
- *social status*
- *politiske anskuelser og så videre.*

Det indebærer:

- *DR omtaler kun ovenstående, når det er relevant for sagen, eller hvis det er samfundsmæssigt relevant*

DR stiler efter at vise samfundsgrupper og minoriteter i en bred vifte af funktioner i samfundet.

DR undgår at bekræfte fasttømrede forestillinger om deres virke og kunnen

- *interviewpersoner, eksperter, kommentatorer og deltagere i konkurrencer og underholdning*

udvælges, så de repræsenterer den bredest mulige samfundsmæssige variation

- *DR stræber efter at fremme viden om blandt andre etniske, religiøse og seksuelle minoriteters forhold og baggrund.*

DR skal desuden udvise passende hensyn til særlige religiøse forhold, kulturelle og etniske traditioner.

Det betyder dog ikke, at DR afholder sig fra at skildre samfundsrelevante problemer og konflikter med relation til minoriteterne i Danmark. Det betyder heller ikke, at DR positivt særbehandler nogle grupper.

Selve programmet: DR2 følger gennem flere programmer Mulle Skouboe, som er spastiker og har henvendt sig til DR. En del af det første program drejer sig om

selve processen, hvor serien skal kulminere i, at DR holder en konkurrence, hvor den lækreste handicappede skal findes. En del af det første program drejer sig blandt andet om mødet mellem Mulle Skouboe og DR-redaktør Peter Gren Larsen samt eventchef Katarina Scheef. Her diskuteres det, hvorvidt programmet kan kaldes for "Danmarks lækreste spasser", og afsnittet slutter med, at DR-redaktør Peter Gren Larsen accepterer titlen.

Forslaget er kommet fra Mulle Skouboe, som flere gange i programmet argumenterer for, at det er til gavn for spastikere at bruge det omdiskuterede ord "spasser" om sig selv for derved at fjerne dets negative betydning.

Ad 1. Som første punkt omtaler DR kun – in casu – fysiske handicap – når det er relevant for sagen, eller hvis det er samfundsmæssigt relevant.

Den betingelse er opfyldt her. Programmet beskæftiger sig grundlæggende med mennesker med et handicaps forhold til samfundets skønhedsideal. Det er hvad redaktør Peter Gren Larsen svarer Klager: "At vi skal smide vores berøringsangst i mødet med et menneske, der ikke ser ud som gennemsnittet." Klager har ikke bestridt, at programmet er samfundsrelevant, men Klagers tilgang er den modsatte. At programmet grundlæggende skader Klager som spastiker og andre med hende, der i mange år har kæmpet med at blive set og anerkendt som individ og ikke bare som "handicappet."

Ad 2.) DR stiler efter at vise minoriteter i en bred vifte af funktioner i samfundet og modvirke fasttømrede forestillinger.

Det må programmet i høj grad siges at forsøge sig med. Hovedpersonen, Mulle Skouboe, forklarer, at hun gennem fokus på sit udseende, (kunstige bryster, makeup m.m.) forsøger at bryde med forestillingen om en spastiker som et menneske uden attraktion og skønhed.

Ad 3. Interviewpersoner (med minoritetsbaggrund) deltager i konkurrencer og underholdning.

Programmet skildrer en spastisk lammet kvindes arbejde frem til en konkurrence, hvor hun trods sit handicap er vært. Så i henhold til punktet er også dette opfyldt med programmet.

Ad 4.) DR stræber efter at fremme viden om minoriteters forhold og baggrund.

Udsendelsen, der også skildrer andre mennesker med et handicap, drejer sig grundlæggende om navnlig spastikeres forhold til normalitetsbegrebet og udfordringerne med ligestilling af mennesker med et handicap i det almindelige samfundsliv.

Også denne forudsætning er opfyldt.

Brugen af ordet "spasser"

Klager finder navnlig brugen af ordet "spasser" kritisabelt og en overtrædelse af DR's etiske retningslinjer.

DR lægger i sine egne etiske retningslinjer op til, at brugen af nedsættende slang kun skal finde sted, når det er klart begrundet i programmets koncept og har en redaktionel begrundelse. Det kan være i forbindelse med rollespil og satire.

Med i billedet hører, at DR også har et ansvar for at værne om den redaktionelle frihed. Det betyder blandt andet, at DR skal passe på med at undlade at bruge bestemte ord og vendinger, hvis DR finder det fair og rimeligt ud fra en redaktionel beslutning, men alene af frygt for at få kritik for ordvalget.

I den konkrete situation har DR valgt en gennemgående person til serien, som insisterer på at bruge ordet "spasser" om sit eget handicap. Programmerne er bygget op om Mulle Skouboe. Derfor forekommer det rimeligt, at ordet indgår i programmet og også i programmets titel. DR er helt på det rene med, at dét valg balancerer på kanten af DR's egen etik, og at det er kontroversielt. Det fremgår af scenerne i det første afsnit, hvor redaktør Peter Gren Larsen udtrykker betænkelighed i forhold til "DR's etiske lag", som det udtrykkes. Det er med andre ord en bevidst og kalkuleret overvejelse, at titlen vil føre til reaktioner blandt andet hos mennesker med et handicap.

Det ligger i DR's etiske retningslinjer og værdigrundlag, at DR ikke provokerer alene for provokationens skyld. Hverken i ord eller handling. DR skal nøje overveje hensigt, mål og midler, når man eksempelvis bruger et ord som "spasser", som i almindelighed opfattes som en nedsættende betegnelse for mennesker med denne form for handicap. Men det bør og skal være muligt for DR at vælge ord, titler og indhold i programmer, selv om nogle vil føle sig provokeret af det. Det er med andre ord ikke sådan, at alene det forhold, at nogen fremsiger kritik af indhold for at være stødende, automatisk bør føre til, at DR ændrer på sit redaktionelle indhold.

DR ville ikke kunne bruge ordet "spasser" i enhver tænkelig sammenhæng. Det afhænger af konteksten. Her er der tale om et program, som grundlæggende forsøger gennem personen Mulle Skouboe at oplyse om handicappedes forhold til ligestilling, skønhed og også bidrager til at skildre handicappede som individer som alle andre med forskellige holdninger både til opfattelsen af eget handicap og skønhedsideal.

Konklusion

En klager, der selv er spastiker, fandt, at DR's program "Danmarks lækreste spasser" på DR2 var så skadelig og krænkende, at hun bad DR standse serien efter første afsnit. Navnlig brugen af ordet "spasser" fandt hun ødelæggende for sin hverdag. Hun påpegede, at hun selv som handicappet med denne særlige lidelse havde kæmpet for at blive opfattet som det individ, hun er og ikke som et skældsord. Imidlertid lever programmerne i serien op til de forpligtelser, som fremgår af DR's etiske retningslinjer for omtale af minoriteter. Programmet har til formål at kaste lys over en minoritetsgruppes opfattelse af egne vilkår og ligestilling med andre i samfundet. Det lever det op til. Programmerne er bygget op om hovedpersonen, Mulle Skouboe, som insisterer på at kalde sig selv for "spasser." Mulle Skouboes hensigt er at afmontere ordets uheldige virkninger ved selv at bruge det. Ud fra en samlet bedømmelse har programmet til hensigt at oplyse og nuancere billedet af mennesker med et handicap, ikke det modsatte. DR skal kunne benytte et ord som "spasser", selv om DR er også er bevidst om, at ordvalget kan krænke nogen.

Det afgørende er i hvilken sammenhæng og kontekst og med hvilket formål, ordet er benyttet.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 7. februar 2019